

APRECIERI DE ESENȚĂ A PRINCIPIULUI CONSOLIDĂRII JUSTIȚIEI

Andrei NEGRU,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

The present study represents a theoretical and praxeological analysis, in terms of the quality of justice as a phenomenon. It aims to improve it to such an extent as to acquire a firm and unquestionable status of a consolidated justice. Taking into account the national juridical reality, we see the inability of the classical principles that characterize judges, the judiciary, and justice as a whole – the principles of independence, impartiality and integrity – to ensure by themselves the characteristics of quality and efficiency of justice. Thus, it is proposed for the first time to develop a complex process of consolidation of justice aimed to reach the desired end goal consisting of the identification of a hierarchical status of consolidated justice, as premise and purpose of the state of law. Considering the logical goal to consolidate justice as a principle, it is obvious the need to recognize it as a fundamental principle. And, as any true pillar of values in the activity and functioning of justice as a trichotomous element of the state power, it is indisputably necessary to find this principle of completeness in the normative-juridical content of the Supreme Law. This is an innovative proposal contained in the present study and the importance of this approach is explained through the impact of these legislative changes on the practical work of justice as a whole and of judges in particular. Special focus is also placed on the psychological load of the justice consolidation process, and in particular on the final status of consolidated justice, which is not only an index of the quality of justice and of the legal regulations in the field, but also one pertaining to the quality and efficiency of each judge. Thus, the current work includes a comprehensive and innovative analysis on the prerequisites that would allow for the identification and maintenance of the consolidated justice status, which, in its turn, is a fundamental and integrating pillar of justice as a phenomenon.

REZUMAT

Studiul reprezintă o analiză teoretico-praxiologică, sub aspect calitativ, a justiției ca fenomen. Se urmărește perfecționarea acesteia în așa măsură, în orice formă de manifestare, încât să dobândească un statut ferm și indiscutabil de justiție consolidată. Ținând cont de realitatea juridică națională, observăm incapacitatea principiilor clasice ce caracterizează magistrații, autoritatea judecătorească, justiția ca entitate – principiile independenței, imparțialității și integrității – nu mai sînt capabile să asigure doar ele, în ansamblul lor, caracteristicile de calitate și eficiență a justiției. Astfel, în rezultatul unor ample observații și studii doctrinare și profesional-praxiologice, se propune în premieră sesizarea unui proces complex de consolidare a justiției întru garantarea scopului final dorit, și anume identificarea statutului ierarhizat de justiție consolidată, ca premisă și finalitate a unui stat de drept. Luînd în considerație destinația logică a consolidării justiției ca principiu, este evidentă necesitatea recunoașterii acestuia drept principiu fundamental, sub aspect valoric și calitativ, pentru celelalte principii. Și întrucît orice fundament valoric reprezintă un adevărat pilon în activitatea și funcționarea justiției ca element trihotomic al puterii statale, devine indiscutabilă necesitatea stringentă de a regăsi acest principiu cu caracter integrator în conținutul normativ-juridic al Legii Supreme. Aceasta este o propunere novatorie, cuprinsă în prezentul studiu, iar importanța unei asemenea abordări este explicată prin impactul acestor modificări de ordin legislativ asupra activității practice a justiției în ansamblu și a magistraților în parte. Un accent prioritar este pus și pe încărcătura psihologică a procesului de consolidare a justiției, dar mai ales pe statutul final de justiție consolidată, care ar fi nu doar un indice de calitate a justiției și a reglementărilor normative în domeniu, ci și unul de calitate și eficiență a activității fiecărui magistrat. Impactul justiției consolidate asupra formării și sporirii nivelului de cultură și conștiință juridică specific celor angajați să lupte pentru dreptate indubitabil va fi unul pozitiv. Mai mult, în lipsa acestui statut final, dobîndit de justiție în rezultatul procesului de consolidare, nu putem vorbi despre o autoritate judecătorească și un corp de magistrați conștienți juridic, incoruptibili, integri și imparțiali. În acest mod, lucrarea cuprinde o analiză complexă și novatorie a condițiilor și premiselor ce permit identificarea și menținerea statutului de justiție consolidată, care reprezintă, la rîndul său, un pilon fundamental și integrator al justiției ca fenomen.

Actualitatea discuțiilor referitoare la fenomenul justiției contemporane ne determină să evaluăm sub aspect calitativ fenomenul consolidării justiției în condițiile unui regim democratic. Tendințele de transformare care persistă în realitatea juridică contemporană, radicalele modificări de structură socială identifică existența la origine a unei inechități sociale și, respectiv, ineficiența normelor juridice. Există

niște cauze de natură generică, ce ne impun să dăm o apreciere regimului politic contemporan și condițiilor de existență a unui sistem de norme juridice eficiente, capabile a determina natura, esența unui regim politic democratic în condițiile contemporanității. Evoluția tehnologiilor informaționale a generat o diminuare categorică a barierei juridico-psihologice și politice, care au existat între diferite enti-

tăți naționale. Fenomenul în cauză, la rîndul său, a oferit posibilitatea efectuării unei analize comparative a realității juridice naționale, în scopul depistării inechităților caracteristice diferitelor regimuri pseudodemocratice.

Indiferent de calitatea dreptului, influența acestuia rămîne minimă în situația incapacității instituționale de interpretare, aplicare și control asupra aplicării normelor juridice,

în tendința de identificare a unui spirit de echitate, caracteristic civilizației contemporane și determinat de sistemul de valori sociale ce o caracterizează. Capacitatea instituțională menționată ne impune să dăm aprecieri privind realizarea dreptului, accentuându-se dependența dintre societate și stat prin intermediul dreptului și al gradului lui de eficiență.

Această capacitate instituțională este caracterizată printr-o funcție fundamentală a statului – funcția jurisdicțională. Ansamblul instituțional menționat impune respectarea în procesul de activitate a anumitor standarde de calitate, caracteristice justiției și identificate prin intermediul principiilor justiției – *principiul independenței, principiul imparțialității și principiul integrității*. Aceste norme fundamentale, însă, la etapa contemporană de dezvoltare a societății, în condițiile statului de drept nu mai sunt suficiente pentru dezvoltarea capacității instituționale, organizaționale și funcționale a justiției.

Pentru existența unui regim democratic în condițiile contemporane este necesară viabilitatea unei justiții calitative și eficiente, atât sub aspect instituțional, cât și organizațional și funcțional. Primordiala condiție de identificare a acestor standarde de calitate specifice fenomenului justiției se manifestă prin permanenta tendință a puterii statale – și anume a legislativului și executivului – de a controla autoritatea judecătorească și, deci, justiția în ansamblu. O justiție controlată, dependentă și politizată reduce la minim valoarea statului de drept și a regimului contemporan democratic.

Baza normativ-juridică poate fi progresivă, poate corespunde celor mai avansate modele de reglementare juridică normativă a relațiilor sociale, însă un control latent al instanțelor și al instituțiilor justiției în procesul de interpretare cazuală a situațiilor concrete va genera ineficiența sistemului de drept și chiar

a sistemului juridic în ansamblu. Evident, în aceste condiții fenomenul statului de drept are un caracter formal și, cu certitudine, putem vorbi despre prezența unei dictaturi latente. Tendința de control al autorității judecătorești și al justiției în ansamblu este tot atât de veche ca și însăși autoritatea judecătorească. Fenomenul în cauză există, într-o formulă mai mult sau puțin accentuată, în orice stat contemporan. Prin urmare, trebuie instituite niște reguli care ar constitui un obstacol în procesul de instaurare a controlului asupra autorității judecătorești și asupra justiției. Mai exact, se solicită stabilirea unei reguli fundamentale, orientate spre asigurarea realizării principiilor generice ale justiției.

O trăsătură în aspect calitativ a justiției, în ipostaza de entitate organizațională și funcțională, poate fi identificată și garantată în condițiile societății contemporane, integrată în forma statului de drept. Această identitate calitativă a justiției poate fi integrată în limbajul din domeniul dreptului ca termen juridic, cu statut de principiu nou – *principiul consolidării justiției*. „Principiu, început, punct de pornire. Filosofia critică face distincții între noțiunea de *principiu* (propoziție primă, punct de pornire) și noțiunea de *fundament* (principiu justificativ sau explicativ)” [1]. Îndrăzneala identificării și propunerii acestui principiu spre cercetare teoretico-praxiologică se explică prin imperiozitatea realității juridice contemporane, care se manifestă printr-un caracter generic în coraport cu statutul justiției. Pentru doctrina juridică mai este cunoscut și termenul de *constantă* (a dreptului) sau *principiu* al dreptului [2].

Referindu-se la constantele dreptului în general, doctrina [3] arată că prin acest concept se definesc elementele de permanență a dreptului, indiferent de etapa în care se află pe parcursul său istoric. Doctrina juridică relevă în continuare că principii ale dreptului sînt acele elemente persistente, perene care dau stabili-

tate unui sistem normativ, adevărate comandamente ale vieții sociale, idei diriguitoare, menite să asigure și să garanteze ordinea socială [4].

Determinarea calității realității juridice contemporane se află într-o indisolubilă interacțiune cu capacitatea specială a justiției, precum și cu capacitatea generală a acesteia. Capacitatea în cauză, sub aspectele instituțional, organizațional și funcțional, urmează a fi determinată printr-un sistem de norme juridice de natură fundamentală, capabile a forma obstacole în calea tentativelor de control și influență din partea anumitor entități ale puterii. Sistemul acestor norme juridice nu se deosebește prin nimic de orice sistematizare de acest gen, fiindu-i caracteristică o structură ierarhică, baza căreia o formează o normă unică în felul ei, absolut necesară, solicitată inconștient de realitatea juridică contemporană – norma ce reglementează statutul de consolidare a justiției. Această normă, care considerăm că va avea caracter imperativ în sistemul legislativ ori calitate de normă-principiu sau normă-definiție, va pune începutul unui nou „sistem de coordonate”, care identifică locul și rolul justiției contemporane în coraport cu ramura legislativă și cea executivă a puterii de stat. Atît norma inițială, cât și sistemul de norme juridice ce generează din prima reglementează imperativ relațiile sociale existente între justiție și putere (legislativă și executivă). Scopul instituirii caracterului imperativ al normelor, fie în aspect prohibitiv, fie onerativ, nu este identificarea și dinamizarea activismului juridic doar al membrilor societății, ci și al magistraților. Remarcăm destinația fundamentală de păstrare a valorii justiției în condițiile unui regim politic democratic. Această tendință este realizată prin implementarea principiului în cauză și identificarea unei continuități și contiguități a reglementărilor normativ-juridice din sfera justiției. Prin realizarea principiului consoli-

dării justiției va fi asigurată calitatea și eficiența acesteia în realizarea funcției de jurisdicție.

Pe lângă asigurarea calității și unității de reglementare, principiul în cauză prezumă o antrenare obligatorie și conștientă a corpului de magistrați în procesul de consolidare a justiției, caracterizat prin dinamică, capabil să asigure evoluția justiției în conformitate cu relațiile sociale corespunzătoare. Prin realizarea principiului consolidării justiției în nici un caz nu se va tolera un eventual dictat juristic. Termenul menționat chiar a fost creat și implementat în scopul voalării controlului aspra justiției și argumentării tentativelor de modificare legislativă, care, într-o formă sau alta, promovează și menține vulnerabilitatea justiției.

Finalitatea identificării faptului consolidării în ambianța justiției ca fenomen necesită o apreciere obiectivă, cu scopul determinării locului și rolului atât ale statutului de justiție consolidată, cât și ale procesului de consolidare a justiției. O reflectare în cadrul sistemic al dreptului poate fi identificarea unui principiu caracteristic justiției în condițiile contemporane de manifestare a calității și eficienței fenomenului în cauză. Principiul consolidării justiției poate fi apreciat ca unul de natură generică, din considerentul manifestării complexe a fenomenului în toate sferile vieții sociale. Natura generică a principiului consolidării justiției îl determină prin arealul său de manifestare la baza principiilor generale orientate pînă în prezent spre caracteristica unei justiții eficiente și calitative.

Actualmente, concurența evidențiată între stat și societate argumentează necesitatea identificării acestui nou principiu – al consolidării justiției. În lipsa principiului consolidării justiției, în contextul realității contemporane, realizarea celorlalte principii – independența justiției, imparțialitatea justiției și integritatea justiției – nici per an-

samblu și nici fiecare în parte nu mai pot fi capabile de a-i asigura justiției un statut adecvat, prin manifestarea lor normativă, și nu-i pot atribui calificativele de eficiență și calitate. Aceasta este argumentarea originii principiului consolidării justiției, natura generică a căruia îi acordă o apreciere și o identificare constituțională.

Complexitatea relațiilor sociale contemporane și, respectiv, a reglementărilor normativ-juridice impune cerințe esențiale de calitate și eficiență față de actul de justiție, cerințe ce nu pot fi îndeplinite în absența unei justiții înzestrate cu statut corespunzător. Valoarea principiului consolidării justiției poate fi identificată și apreciată în procesul creativ de reglementare normativ-juridică, orientată spre găsirea componentelor procesului de consolidare a justiției, precum și spre statutul justiției consolidate. Dacă în prima situație – de caracterizare a procesului de consolidare a justiției – sînt identificate măsurile necesare, de natură organizațională și funcțională, orientate spre definitivarea statutului consolidării justiției, atunci în cadrul reglementărilor normativ-juridice ce determină acest statut apare necesitatea relevării acelor procedee de interpretare a normelor juridice în procesul de realizare a justiției, care să asigure ordinea legală și de drept stat. Reglementările normativ-juridice din domeniu trebuie identificate ca un cadru integru, prin prisma principiului consolidării justiției, dar care își găsește continuitatea logică în structura sistemică a dreptului. Anume în aceste domenii și se observă neajunsurile sistemului de drept contemporan, care, fiind caracterizat de normele juridice care-l formează, prin calitatea corespunzătoare a realității sociale, nu este capabil, în procesul de realizare nemijlocită, să asigure eficiența și calitatea respectivă impactului fenomenului juridic asupra vieții sociale. Impactul în cauză, analizat prin prisma manifestării sociale a justiției

ei, necesită o evaluare sub aspectele eficienței și calității, aspecte ce pot fi sesizate numai în cazul promovării principiului consolidării justiției. Principiul în cauză, după cum am mai menționat, determină reglementările normativ-juridice atât în domeniul procesului de consolidare a justiției, cât și în domeniul finalității acestui proces – de definitivare a unei justiții consolidate. Dacă în prima formă de manifestare a fenomenului consolidării observăm norme orientate spre identificarea unui calificativ al justiției, atunci în situația secundă identificăm un sistem de reglementări normativ-juridice, orientate spre menținerea acestui calificativ atribuit justiției contemporane atât în calitate de serviciu public, cât și în calitate de sistem de instanțe independente.

Caracterul generic al principiului consolidării justiției este determinat de actualitatea și necesitatea identificării acestuia, precum și prin originea lexicologică a termenului în cauză. Anume înzestrarea justiției cu un statut ce-i permite să se manifeste prin calificativele de *imparțialitate*, *independență* și *integritate* în procesul de concurență permanentă a elementelor structurii trihotomice a puterii statale determină ierarhizarea generică a principiilor în cauză, păstrînd totodată argumentarea de contiguitate și continuitate între principiul consolidării justiției și triada de principii fundamentale ce caracterizează justiția.

Valoarea inovațională a polemicii constă în identificarea calificativului fundamental atribuit principiului consolidării justiției în coraport cu trio-principiile justiției, care pînă în prezent au avut și au acest calificativ, fără a fi sintetizată natura lor generică. Valoarea acestor principii este confirmată atât de doctrina juridică, cât și de reglementările din constituțiile europene, inclusiv din Constituția Republicii Moldova. Cu toate că reglementarea constituțională națională [5] (al. 1 art. 116, Constituția RM) se referă numai la

statutul judecătorilor, calificativele reflectate în aceste principii cu timpul au început a fi atribuite, datorită unei necesități obiective, întregii justiții, indiferent de accepțiunile pe care le poate identifica.

Realitatea juridică contemporană, caracterizată prin legislativ pluripartinic, inevitabil ne orientează spre promovarea principiului consolidării justiției în calitate de fundament al unui sistem de norme juridice, orientate spre protejarea și valorificarea unei justiții eficiente și calitative în aspect general, precum și spre continuarea lui, prin intermediul principiilor independenței, imparțialității și integrității justiției [6]. Complexitatea arealului de manifestare teoretico-praxiologică creează dificultăți în identificarea principiului în cauză printr-un enunț sau frază. Totuși, ne asumăm îndrăzneala de apreciere a limitelor de natură generică, orientate spre conturarea principiului, atribuindu-i un statut de principiu inițial la etapa contemporană de manifestare socială a justiției, în coraport cu principiile general-acceptate, ce caracterizează fenomenul justiției – principiile independenței, imparțialității și integrității justiției.

Menționăm că:

A) Principiul consolidării justiției prezumă capacitatea de mobilizare a tuturor actorilor justiției, orientată spre o colaborare mult mai productivă în activitatea profesională, formată de un sistem de norme juridice îndreptate, în ansamblu, spre relevarea unei justiții calitative și eficiente, caracterizate prin prisma principiilor de independență, imparțialitate și integritate.

B) Principiul consolidării justiției generează necesitatea elaborării unui sistem de norme juridice orientate, grație valorii lor teoretico-praxiologice, spre protejarea justiției, în orice formă de manifestare, de o eventuală imixiune a politicului în procesul de organizare și funcționare a celei dintâi.

C) Manifestarea principiului

consolidării justiției trebuie orientată spre un sistem de norme juridice ce ar determina independența, imparțialitatea și integritatea magistratului – nu a judecătorului, dar anume a magistratului, deoarece includerea judecătorilor și procurorilor într-o categorie generică profesională va permite formarea unei **unități psihologice profesionale**, care va spori capacitatea de consolidare a justiției în ansamblu.

D) Activitatea justiției, în toate aspectele sale, trebuie să dispună de un sistem de autocontrol al calității, eficienței și incoruptibilității. Acest sistem de autocontrol presupune existența unui sistem de norme juridice care să determine natura formării și activității instituțiilor corespunzătoare. Ne referim la un tip de control mixt, efectuat și de reprezentanții societății civile, ceea ce va contribui, în consecință, la sporirea calității și eficienței în domeniu și va dezvălui un aspect de manifestare a principiului consolidării justiției.

Într-un prim aspect, identificat în calitate de componentă a principiului de consolidare a justiției, se invocă amplasarea inițială a principiului în cauză și manifestarea lui în calitate de fundament al celorlalte principii caracteristice justiției. Argumentarea amplasării acestui principiu într-un atare mod reprezintă însăși esența consolidării; astfel se prezumă o abordare unică a celorlalte principii ale justiției. În situațiile de manifestare praxiologică a principiilor menționate este vorba de prezența unei selecții sintetice, a unei idei concentrate anume asupra calității și eficienței justiției. Mobilizarea tuturor actorilor implicați într-o formă sau alta în procesul de realizare a justiției și, la fel de important, conștientizarea de către aceștia a rolului și oportunității privind implicarea în acest proces de colaborare prezintă un aspect psihologic al conștiinței juridice profesionale de o deosebită relevanță pentru edificarea unui regim democratic în condițiile unui stat de drept.

În ceea ce privește al doilea aspect de manifestare a principiului consolidării justiției, caracterizat prin elaborarea și promovarea unui sistem de norme juridice, orientate spre protejarea justiției, în orice formă de manifestare, de o eventuală imixiune politică, considerăm oportună o delimitare clară și argumentată a competențelor în domeniile privind elaborarea și adoptarea acestui sistem de norme juridice. În sfera elaborării normelor juridice menționate, este necesar de antrenat subiecți cointeresați în procesul de elaborare a proiectelor de acte normative. Ne exprimăm ferma convingere că anume magistrații, dar și alte categorii profesionale din domeniul justiției, la elaborarea propriilor legi, vor garanta calitatea și eficiența acestor proiecte legislative, care ulterior pot fi ușor controlate de comisia corespunzătoare a legislativului în aspect de calitate și obiectivitate.

Prin această modernizare a procedeelelor de elaborare a proiectelor de legi din sfera justiției va fi evidențiată calitatea activității legislative în domeniul adoptării actelor normative în domeniu. Orice tentativă de imixiune a politicului în sfera justiției va fi evidentă chiar în procesul dezbaterilor proiectelor de lege în legislativ, iar grupul politic ce se va face evidențiat va fi taxat ulterior de însăși societatea civilă. Acest sistem de norme juridice trebuie să-și aibă o reflectare neapărată în legi. Cadrul constituțional și legislativ trebuie să cuprindă un sistem normativ-juridic de natură generică, valoros prin rigiditatea sa și prin destinația de păstrare a stabilității raporturilor juridice în domeniu. Este însă important de menționat competența specifică a consiliilor judiciare naționale (în cazul nostru – Consiliul Superior al Magistraturii) de elaborare a reglementărilor normative ce ar asigura continuitatea reglementărilor legislative cu referință la cariera juridică în orice manifestare, la răspunderea magistraților și evaluarea calității,

condițiilor și volumului de activitate profesională. Ținând cont de circumstanțele praxiologice, ne convingem de ineficiența activității în domeniu desfășurate de instituția națională corespunzătoare, deoarece fie lipsesc cu desăvârșire regulamente referitoare la problemele stringente caracteristice, fie reglementările în cauză sînt ineficiente și necalitative sub aspectul obiectivității în reglementarea și evaluarea performanțelor magistraților. Ambiguitatea reglementărilor naționale este generată chiar de o lipsă de contiguitate între reglementările constituționale și cele legislative în domeniu. Prin aceasta se explică menținerea influenței politicului în organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, în special, și a justiției, în general. De asemenea, accentuăm că, în cadrul realității juridice naționale, reglementările care trebuie să fie elaborate și adoptate de Consiliul Superior al Magistraturii sînt departe de perfecțiune, dacă e să le analizăm sub aspectul calității și obiectivității condițiilor identificate. În acest mod, se creează impresia că nu sînt orientate spre identificarea unor condiții obiective de promovare a carierei judecătorului sau de implicare a răspunderii acestuia, dar spre promovarea unei atmosfere de coruptibilitate generală în sistem.

Sistemul de norme juridice, generat de principiul consolidării justiției, în una dintre finalitățile de manifestare, are drept scop și formarea și consolidarea unei conștiințe profesional-juridice comune, atît a judecătorilor, cît și a procurorilor, ceea ce i-ar determina să dea aprecieri inclusiv de natură psihologică cu referință la activitatea lor profesională și la impactul acestei activități asupra societății democratice. Cu toate că manifestările de criză economică, caracteristice începutului sec. XXI, atribuie o importanță prioritară economiei, consider că s-a ajuns la o extremitate opusă fenomenului caracteristic mijlocului sec. XX, cînd se acorda prioritate institu-

țiilor statale competente în aplicarea dreptului, fenomen cu efecte și consecințe la fel de distructive pentru societate. Separarea profesională și formarea unui antagonism artificial între aceste două entități profesionale este orientată spre distanțarea reciprocă a anumitor instituții ale justiției, cu scopul diminuării capacității de consolidare a voinței și demnității profesionale în domeniu. Invocarea existenței unor aspecte distinctive între statutele profesionale acordă politicului posibilitate de a marginaliza și discredita valoarea organizațională și funcțională a justiției în ansamblu.

Principiul consolidării justiției prezumă elaborarea, în acest context, a unui sistem de norme juridice orientate spre fenomenele sensibile de interacțiune a societății și justiției cu politicul și corupția, ceea ce ar diminua și, ulterior, ar exclude totalmente influența acestor fenomene asupra promovării în carieră, asupra răspunderii juridice, volumului de activitate, posibilității de influență prin diminuarea independenței și imparțialității. Anume entitatea profesională uniformă, asigurată prin intermediul acestui sistem de norme juridice ce-și vor găsi sursa inițială în principiul consolidării justiției, poate fi capabilă, în final, să demonstreze abilități profesionale prin capacitatea specială consolidată, să protejeze statul și societatea de orice manifestări de ilegalitate.

În al treilea aspect, principiul consolidării justiției mai presupune formarea unei instituții juridice de natură interramurală, orientate spre instituirea controlului centralizat și eficient în toate domeniile de manifestare a justiției contemporane. Precedentele caracteristici ale procesului de realizare a principiului invocat prezumă existența unei conștiințe juridice profesionale, determinate, la rîndul ei, de crearea unei entități profesionale comune a diferiților actori ai justiției. Situația menționată, exemplificată printr-un control sistemic centralizat, bazat

pe criterii obiective de sesizare și analiză, ar determina, în consecință, echilibrarea sistemului judecătoresc și a justiției în ansamblu.

Este importantă și reprezentarea din partea societății civile. Vorbim despre o reprezentare profesională, adică persoanele nominalizate urmează a fi instruite și a da dovadă de performanțe în domeniul dreptului. Avem nevoie de prudență deosebită în domeniul selectării candidaților. Performanțele profesionale reprezintă, considerăm noi, o condiție obligatorie în procesul selectării candidatului, dar nu suficientă. Caracteristicile morale, ca apreciere de autoritate din partea comunității juridice în general și a corpului magistraților în special, la fel pot servi drept criteriu de selecție. Evident, candidații ar trebui să demonstreze un interes doctrinar sau praxiologic pentru domeniul de activitate în care urmează a se manifesta, precum și capacitate de autoinstruire, capacitate ce nu poate fi identificată la toți, fără nici o derogare, în funcție de vîrstă, de aptitudinile profesionale.

Un aspect la fel de important este că normele juridice generate de principiul consolidării justiției urmează a reglementa clar, fără interpretare extensivă, capacitatea și competența decizională a corpului de magistrați, prin anumite procedee (prin intermediul Adunării Generale sau al adunării generale a magistraților din diferite domenii), de a-și alege singuri reprezentanții societății civile în calitate de membri ai consiliului judiciar național [6] (în condițiile naționale – Consiliul Superior al Magistraturii). Nu neagă nimeni competența formală a legislativului sau a președintelui statului de a confirma solemn această numire printr-un act juridic individual, însă apare neapărata cerință a caracterului formal al acestuia. Numai în acest mod va fi posibilă evitarea ingerinței politicului în procesul de formare și funcționare a organului de autoadministrare a justiției, fenomen în rezultatul manifestării căruia

va fi sesizată existența unei justiții consolidate și, evident, însuși faptul realizării acestui principiu.

Într-un ultim aspect, principiul consolidării justiției urmează să genereze formarea unui mecanism de natură praxiologică și psihologică. Mecanismul în cauză vizează activitatea întregului sistem de instituții ale justiției. Referindu-se la o constantă a dreptului [7], fundamentul axiologic al acestui mecanism caracterizează interacțiunea funcțională a instituțiilor, orientată spre manifestarea complexă a justiției în societate. În contextul dat, pot fi realizate condițiile de calitate și eficiență a justiției contemporane. Latura psihologică a mecanismului menționat vizează aspecte de integritate a magistraților, precum și de siguranță și oportunitate specifice carierei de magistrat. Principiul consolidării justiției poate contribui la realizarea fenomenului justiției consolidate, ca stare finală, manifestarea socială a căreia inevitabil va statua justiția pe poziție de autoritate superioară, inclusiv în stat.

Este important a efectua o delimitare terminologică între variațiile de sens ale cuvântului „consolidare”, identificate în acest studiu – statut, proces și principiu. *Procesul de consolidare* a justiției reprezintă latura dinamică a unui proces de transformare calitativă a justiției, un proces firesc, inevitabil într-o societate democratică. Complexitatea acestui proces depășește limitele juridicului însuși, manifestându-și valoarea sa politică și socială, deoarece transformări urmează a fi efectuate atât în structura aparatului de stat și a guvernării, cât și în structura și conștiința societății *per ansamblu*. *Statutul* de justiție consolidată este, de fapt, o finalitate a procesului de consolidare a justiției, finalitate de natură dinamică, ce reacționează eficient la toate transformările sociale și, evident, juridice. *Principiul consolidării* justiției constituie un fundament axiologic, de natură constituțională, al cărui caracter ge-

neric permite poziționarea obiectivă în calitate de fundament al celor trei principii-piloni ai justiției contemporane – principiul independenței justiției, principiul imparțialității justiției și principiul integrității judecătorului. Anume principiul consolidării justiției are, pe viitor, destinația de asigurare a manifestării justiției în viața juridică și socială a statului contemporan democratic. Necesitatea reflectării constituționale a principiului este explicată prin caracterul generic al acestuia, dar și prin importanța vitală pe care o are pentru justiția contemporană, asigurându-i caracterul axiologic primordial în societatea cu regim politic democratic.

Principiul consolidării justiției, prin importanța sa, ar trebui indiscutabil să fie regăsit în normele constituționale. Argumentele pro sînt evidente: autoritatea și notorietatea principiului, stabilitatea reglementărilor juridice și a raporturilor juridice, legitimitatea principiului. Reflectarea în Legea Fundamentală a principiului consolidării justiției va impune noi transformări de formă și de conținut chiar în reglementările constituționale din compartimentul „Autoritatea judecătorească”. În opinia noastră, este necesară o reflectare normativ-constituțională a principiului menționat și identificarea lui nu numai în calitate de normă-principiu, dar și în calitate de normă-definiție. Cu toate că identificarea constituțională a normei-definiție este destul de disperată, ea urmînd a fi supusă multiplelor aprecieri doctrinare, într-o apropiată perspectivă acest fapt poate fi realizat. Argumentele invocate ne determină să optăm pentru o formulare maxim laconică a esenței principiului consolidării justiției.

Un argument suplimentar în favoarea amplasării inițiale a principiului consolidării justiției în Legea Fundamentală națională este tendința de accentuare a caracterului generic al acestuia în coraport cu celelalte principii caracteristice justiției

contemporane. În concluzie, considerăm că justiția contemporană, în rezultatul evoluției praxiologice și doctrinare, sub influența dezvoltării culturii, conștiinței și dezvoltării economice, invocă necesitatea manifestării sub aspect instituțional, organizațional și funcțional a unui nou principiu, de natură generică maximă – cel al consolidării justiției în societatea democratică.

Reflectarea legislativă a principiului menționat, ca o continuitate logică a reflectării constituționale, trebuie să se regăsească în legile referitoare la instituționalizarea, organizarea și funcționarea justiției. Astfel, spațiul de reglementare juridică a magistraturii devine cu mult mai vast. Vorbim despre domeniul răspunderii juridice a magistraților, cel al integrității magistraților care, prin prisma principiului caracterizat, pot dobîndi un conținut mult mai calitativ.

În încercarea de a aprecia principiul consolidării justiției sub aspect axiologic, în manifestarea sa normativ-juridică, menționăm anumite caracteristici. Principiul consolidării justiției este unul fundamental, ce determină forma și conținutul justiției ca fenomen, elucidînd condițiile de organizare și funcționare al acesteia, în condițiile unui regim democratic. Caracteristicile societății contemporane, de natură politică, juridică, economică ș.a., invocă necesitatea înaintării unor noi cerințe față de regimul contemporan în general, precum și față de justiție în particular. Studiile doctrinare efectuate asupra fenomenului statului de drept, a sistemului de drepturi și libertăți ale omului și cetățeanului accentuează o strînsă interdependentă între regimul contemporan democratic și justiție, înaintîndu-le cerințe comune și individual specifice de calitate și eficiență în organizare și activitate. În structura trihotomică a puterii de stat se impun noi percepții calitative asupra fenomenului justiției la etapa contemporană de dezvoltare a societății.

Evident, nu evoluează numai dreptul și statul ca fenomene sociale. Realitatea socială demonstrează existența unor fenomene negative, de natură sociojuridică, care la fel cunosc o evoluție considerabilă. Acestea pot dovedi abilități performante de ocolire a normelor juridice și de diminuare, sub aspectul fundamentului axiologic, a valorii instituțiilor statale, inclusiv a justiției. Anume principiul consolidării justiției și reprezintă un început de natură generică, în coraport cu principiile tradiționale ale justiției, care, spre regret, nu mai posedă capacitatea de a proteja justiția în manifestarea sa organizațională și funcțională. Prin intermediul principiului consolidării justiției, fenomenul justiției se manifestă ca autoritate integră superioară, în condițiile unui regim politic democratic, conținutul și forma dreptului cunoscând o evoluție corespunzătoare valorilor sociale.

Referințe bibliografice

1. Didier Julia. LAROUSSE. *Dictionar de filosofie*. București: Univers Enciclopedic, 1988, p. 271.
2. Ionescu Steluța. *Justiție și jurisprudență în statul de drept*. București: Universul Juridic S.R.L., 2008, p. 23.
3. Picard Edmond. *Le droit pur. Les permanences juridiques*. Paris: Flamrion, 1921, p. 63.
4. Ionescu Steluța. *Ibidem*, p. 239.
5. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare la 27 august 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 1994, nr 1.
6. Negru Andrei. *Consolidarea justiției în statul contemporan democratic*. Chișinău: Sirius, 2012, p. 117.
7. *Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*, nr. 947-XIII din 19.07.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 64/641 din 03.10.1996. Republicată: Monitorul Oficial nr. 186-188/752 din 22.08.2003.
8. Ionescu Steluța. *Principiile procedurii judiciare în reglementarea actuală și în Noile Coduri de procedură*. București: Universul Juridic, 2010, p. 13.

INSTITUȚIA MĂSURILOR DE ASIGURARE A ACȚIUNII CIVILE ÎN CONTEXTUL REGLEMENTĂRILOR ACTUALE

Adelina BÎCU,
doctor în drept

SUMMARY

With all the advantages of the civil action, we have to mention that sometimes intending to action the plaintiff has real motives to believe the defendant might resort or could have resorted already to civil actions which would render impossible or create difficulties at forceful court decision procedures. Such actions can be materialized through alienation of material goods, removal of goods outside the territory of the company or even their destruction. In order to avoid such consequences the legislator establishes the institution which insures the civil action proceedings one of its categories being the application of sequester. Certainly the institution insuring the course of action is not timeless, undergoing changes according to necessities of time. As a matter of fact such situation can be visualized in the civil procedural legislation of our country. Moreover, this measure needs perfecting, improvement, taking into consideration the fact that the dynamics of the commercial and civil circuit is going on an upward trend.

SUMAR

Cu toate avantajele acțiunii civile, trebuie să menționăm că deseori, intențind acțiunea, reclamantul are motive să creadă că pîrîtul ar putea recurge sau a recurs deja la acțiuni care ar face imposibilă sau ar crea dificultăți la executarea silită a hotărîrii judecătorești. Asemenea acțiuni s-ar putea materializa prin înstrăinarea bunurilor, scoaterea bunurilor în afara teritoriului companiei sau chiar distrugerea acestora. Pentru a evita asemenea consecințe, legiuitorul consacră instituția măsurilor de asigurare a acțiunii civile, în categoria cărora se include și aplicarea sechestrului. Desigur, instituția asigurării acțiunii nu poate rămîne în afara timpului, ea fiind supusă transformărilor potrivit cerințelor timpului, situație care de altfel se regăsește și în legislația procesual-civilă a țării noastre. Mai mult decît atît, această măsură necesită perfecționare, îmbunătățire, avînd în vedere faptul că dinamica circuitului civil și comercial se află în ascensiune.

Acționînd în justiție, reclamantul urmărește în mod firesc obținerea unei hotărîri favorabile și valorificarea drepturilor recunoscute pe această cale. În intervalul dintre promovarea acțiunii și executarea hotărîrii pot surveni unele împrejurări – obiective sau subiective adesea – care să determine dispariția sau distrugerea bunului dobîndit prin hotărîre ori diminuarea activului patrimonial al debitorului.

Pentru a preîntîmpina asemenea situații nefavorabile pentru reclamantul de bună-credință, legiuitorul a pus la dispoziția acestuia mijloace de natură a indisponibiliza și conserva bunurile care

formează obiectul litigiului. Prin asemenea mijloace se realizează ceea ce numim *asigurarea acțiunii civile*. Se garantează în acest mod posibilitatea executării în viitor a hotărîrii judecătorești care va fi obținută de către reclamant.

În literatura de specialitate au fost formulate diverse definiții ale instituției asigurării acțiunii, care de fapt relevă aceleași aspecte – măsurile de asigurare/garanție a realizării efective a dreptului accesului la justiție și a restabilirii situației protejate de lege.

Astfel, în doctrina rusă, instituția asigurării acțiunii civile este definită ca o garanție suplimentară pentru protecția și apărarea drep-